

Звіт із впровадження Політики гендерної рівності та недискримінації УГСПЛ в 2017 році

Загальний опис, висновки та рекомендації

Починаючи з 2016 року, Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) впроваджує організаційну Політику гендерної рівності та недискримінації з метою дотримання принципів гендерного мейнстримінгу¹ в організаційній роботі та на робочому місці (працевлаштування, робочі відносини, оплата праці, визначення складу керівних органів тощо), а також при реалізації окремих програм і проектів. Для цього гендерна експертка Спілки розробляє щорічний План дій на виконання Політики та здійснює моніторинг його виконання з подальшим звітуванням.

План дій на 2017 рік був спрямований на дотримання гендерної рівності та гендерного балансу, просування гендерно-чутливих практик, недопущення дискримінації за ознаками статі, віку тощо. Отже, протягом року відбулось консультування керівництва УГСПЛ з гендерних аспектів та особливостей їхнього інкорпорування до запроваджених проектів та поточної діяльності, навчання партнерів Спілки з гендерних питань, проведення інформаційних та просвітницьких кампаній.

Зокрема, треба відмітити спеціальний проект УГСПЛ «[Правозахисниці, які змінюють Україну](#)» – серію інтерв'ю з активістками зі всієї України, які працюють у різноманітних сферах правозахисту та представляють різноманітні правозахисні організації (у тому числі, й УГСПЛ). Станом на кінець 2017 року розміщено 27 інтерв'ю із правозахисницями (включаючи одне інтерв'ю, присвячене роботі у сфері протидії насильству проти жінок).

Щороку 25 листопада світова правозахисна спільнота відзначає Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства по відношенню до жінок. Також це початок щорічної кампанії «16 днів проти насильства». УГСПЛ підтримала акцію увагою до цієї тематики. Зокрема, у інтерв'ю спецпроекту «Правозахисниці, які змінюють Україну» Анна Орловська² поділилася досвідом роботи у сфері протидії насильству проти жінок. Окрім того, аналітик УГСПЛ Алла Блага розповіла студентам-міжнародникам про причини та шляхи попередження насильства в сім'ї³.

¹ Пріоритетизація гендеру на всіх рівнях чи комплексний підхід до проблеми рівності між жінками і чоловіками.

² <https://helsinki.org.ua/articles/pravozahysnytsya-anna-orlovska-hendernu-problematyku-daleko-ne-vsi-chynovnyky-rozumiyut/>

³ <https://helsinki.org.ua/articles/analytik-uhspl-alla-blaha-rozpovila-studentam-mizhnarodnykam-pro-prychyny-ta-shlyahy-poperedzhennya-nasylstva-v-sim-ji/>

Разом з тим, оскільки в Україні, не дивлячись на численні зусилля громадських організацій і активісток, досі не ратифіковано Стамбульську Конвенцію⁴, УГСПЛ було б доречно наступного року долучитися до привернення уваги про необхідність її ратифікувати. Було б доречно налагодити співпрацю із відповідними правозахисними організаціями гендерного спрямування.

Також було б добре додати до діяльності УГСПЛ більше подій, пов'язаних із гендерною та недискримінаційною тематикою (наприклад, 15 жовтня – міжнародний день сільської жінки, 8 квітня – міжнародний день ромів, 18 грудня – міжнародний день мігрантів тощо), розробивши календар Міжнародних правозахисних подій на 2018 рік.

Окрім того, варто у радіо подкастах із циклу «Правова абетка» зробити хоча б 2-3 репортажі з гендерної тематики та прав жінок.

Доречно було б інтегрувати гендерну складову до звіту «Успішні історії громадських приймалень», який вже виходив двічі, в 2016 та 2017 роках⁵. Наприклад, надавати дезагреговану за статтю статистику, а також додати опис випадків, які стосуються боротьби із гендерною дискримінацією і гендерним насильством. Також не завадить гендерно дезагрегована статистика у щорічному звіті УГСПЛ про права людини, зокрема, у розділах, які не стосуються прав жінок.

Тобто, УГСПЛ потребує більш активного упровадження ідеї гендерного мейнстрімінгу у власну діяльність – на рівні аналітичних матеріалів, подій та співпраці.

Кількісні та якісні індикатори дотримання Політики гендерної рівності та недискримінації

I. На рівні Секретаріату УГСПЛ (м. Київ)

1. Працівники та працівниці УГСПЛ

Таблиця 1.1. Кількісні показники за статтю

Загалом	Чоловіки		Жінки	
	Кількість	%	Кількість	%
42 особи на кінець 2017	22	52	20	48

Таблиця 1.2. Кількісні показники за віком

Загалом	До 25 років		26-35 років		36-50 років		Від 51 року	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
42 особи на кінець 2017	1	2	18	43	17	41	6	14

⁴ Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (2011), <https://rm.coe.int/1680093d9e>

⁵ Звіт за 2016-2017 роки https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Preview_2017-07-28_UkrainianHelsinkiUnion_GoodHistory_148x210.pdf

2. Заходи УГСПЛ щодо інформування про питання гендерної рівності та недискримінації

Таблиця 2.1. Інформація про внутрішньоорганізаційні заходи щодо питань гендерної рівності та недискримінації

Назва заходу, час і місце проведення	Мета / завдання	Аудиторія: скільки людей відвідали (чоловіки / жінки)
Тренінг із гендерної тематики для партнерської команди Docudays.UA (1 червня 2017 року, м. Київ)	<p><i>Мета:</i> Донести до команди Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA особливості гендерної тематики та відповідних організаційних політик.</p> <p>Було висвітлено такі питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Що слід знати про гендер? Три «секрети» розуміння гендерної теорії. • Гендерна нерівність на ринку праці. • Гендерні та недискримінаційні питання у медіа. Важливість чутливої та фахової подачі інформації. • Методологія гендерного та антидискримінаційного аналізу державних політик. • Презентація Політики гендерної рівності та недискримінації УГСПЛ. 	12 осіб (2 чоловіки і 10 жінок)
Англомовний дискусійний клуб УГСПЛ (22 лютого, офіс УГСПЛ, м. Київ)	<p><i>Мета:</i> обговорення питання жіночого лідерства, доступу жінок до владних позицій шляхом перегляду промови у рамках проекту «TEDx Women» (зокрема, виступ операційної директорки Фейсбука Шерил Сандберг на тему «Чому ми маємо мало жінок-лідерок»).</p> <p>Також відбулась коротка презентація книги «Включайся! Жінки, робота і воля вести за собою», в якій операційна директорка Фейсбук ділиться досвідом роботи в ІТ сфері, викликами і можливостями для жінок у бізнесі, необхідністю поєднувати роботу і материнство.</p>	2 жінки

Також, у 2017 році УГСПЛ подала документи на участь у відкритому рейтингу рівності в сфері праці **«Індекс корпоративної рівності 2017»** щодо впровадження політик і стандартів рівності та недискримінації на робочому місці⁶.

⁶ Автори досліджують заборону дискримінації за ознаками статі, інвалідності, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності роботодавцями України, <https://cei.org.ua/>.

Таблиця 2.2. Інформація про публічні заходи, які стосуються питань гендерної рівності та недискримінації

Назва заходу, час і місце проведення	Мета / завдання	Аудиторія: скільки людей відвідали (чоловіки / жінки)
<p>Тренінг «Інструменти та дії, щодо захисту прав представників ЛГБТКІ-спільноти та протидії дискримінації» (26-27 березня, Чернігівська область)</p>	<p>Освітній захід для юристів, адвокатів та активістів, які працюють в цій сфері та надають різного виду допомогу представникам ЛГБТКІ⁷.</p> <p><i>Мета:</i> підвищення обізнаності на предмет особливості надання послуг та підходах у вирішенні проблемних питань, що можуть мати ознаки дискримінації цільової групи (зокрема, питання, пов'язані із сексуальною орієнтацією та гендерною рівністю, злочини на ґрунті ненависті, а також національну судову практику у справах, пов'язаних із сексуальною орієнтацією та гендерною рівністю).</p>	<p>14 осіб (7 жінок, 7 чоловіків)</p>
<p>Локальний освітній захід «ЗМІ – компетентно проти домашнього та гендерно-обумовленого насильства» (27 квітня 2017 року, м. Полтава)</p>	<p><i>Мета:</i> Навчити представників регіональних засобів масової інформації створювати та надавати інформаційні матеріали на тему домашнього та гендерно-обумовленого насильства (ГОН) для інформування населення, а також про допомогу, яку надають НУО постраждалим від насильства⁸.</p> <p>В форматі прес-ланчу на прикладі публікацій та відео-сюжетів з учасниками заходу проведено аналіз висвітлення випадків ГОН в сучасних ЗМІ; обговорення ГОН засновувалось на принципах та підходах прав людини. Під час заходу учасники разом з тренером розглянули проблематику ратифікації Стамбульської конвенції в контексті історії протидії домашньому насильству в Україні. Детально розглянуто основні пункти міжнародних та національних нормативно-правових актів. Обговорено основні види домашнього насильства.</p>	<p>19 осіб (17 жінок, 2 чоловіки)</p>

⁷ <https://helsinki.org.ua/events/treninh-dlya-yurystiv-advokativ-ta-aktyvistiv-instrumenty-ta-diji-schodo-zahystu-prav-predstavnykiv-lhbtki-spilnoty-ta-protydiji-dyskryminatsiji/>

⁸ <http://edu.helsinki.org.ua/novini/u-poltav-proveli-odnodennii-sem-nar-zm-kompetentno-proti-domashnogo-ta-genderno-obumovlenogo->

3. Забезпечення гендерного паритету у керівних органах

Таблиця 3.1. Кількісні показники за статтю у керівних органах УГСПЛ

Загалом (кількість, %)	Правління		Ревізійна комісія		Спостережна рада	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
станом на кінець 2017	3	5	2	1	0	5
	37,5%	62,5%	67%	33%	0%	100%
Дотримання позитивних дій	Ні (як мінімум 40% представників однієї статі)		Так (як мінімум 30% представників однієї статі)		Ні (як мінімум 30% представників однієї статі)	

4. Участь у публічних заходах і міжнародних поїздках⁹

Таблиця 4.1. Кількісні показники за статтю участі УГСПЛ у публічних заходах/ поїздках (в т.ч міжнародних) з гендерної тематики

Назва події, місце і дата	Опис заходу	Загалом людей взяло участь	
		Жінки	Чоловіки
<p>УГСПЛ просуває питання гендерної рівності та недискримінації під час всіх публічних заходів та поїздок, де це є доречним. Відбір для участі в таких заходах ґрунтується на принципі недискримінації, який передбачає рівні можливості для кандидатів та кандидаток, та врахуванні виключно професійних якостей кандидатів та кандидаток.</p>			

5. Аналітична продукція УГСПЛ на гендерну тематику

Таблиця 5.1. Перелік аналітичної продукції УГСПЛ на гендерну тематику

Рік	Кількість	Перелік
2017	<p>Інформаційний спецпроект «Правозахисниці, які змінюють Україну», який має за мету підсилення видимості жінок в українському правозахисті.</p> <p>Доступний за посиланням: http://helsinki.org.ua/activities/spetsproekty/pravozahysnytsi-yaki-zminyuyut-ukrajinu/.</p>	<p>Серія інтерв'ю із експертками, котрі працюють в/ співпрацюють з УГСПЛ, які також включають і запитання про ситуацію із гендерним насильством та гендерну тематику у правозахисному русі.</p> <p>Проект розпочався восени 2016 року; інтерв'ю розміщуються двічі на місяць на веб-сайті організації. Отже, протягом</p>

⁹ Наступного року цей розділ та показники річного звіту буде видалено, адже при відбір учасників поїздок та заходів базується виключно на основі професійних якостей співробітників та співробітниць, та УГСПЛ просуває питання гендерної рівності та недискримінації під час всіх публічних заходів та поїздок, де це є доречним.

		<p>2017 року було опубліковано 23 інтерв'ю (загальна кількість – 27).</p> <p>До того ж в рамках щорічної кампанії «16 днів із протидії гендерному насильству» одне із інтерв'ю (з правозахисницею Анною Орловською із Херсону) було присвячено роботі у сфері протидії насильству проти жінок.</p>
2017	<p>Інтерв'ю з гендерною експерткою УГСПЛ Тамарою Марценюк для ProMosaik, міжнародного прес-порталу з прав людини і різноманітності</p> <p><i>Доступне англійською мовою за посиланням:</i> http://helsinki.org.ua/en/articles/interview-with-uhhru-s-gender-expert-tamara-martsenyuk-for-promosaik-the-international-press-portal-for-human-rights-and-diversity/</p> <p><i>Альтернативне посилання на сайт ProMosaik:</i> https://promosaik.blogspot.ca/2017/03/tamara-martsenyuk-our-interview-about.html</p>	<p>Інтерв'ю, яке спрямоване на покращення видимості організації на міжнародному рівні та підвищення обізнаності щодо України, охоплює основні гендерні проблеми України, стратегії по боротьбі з насильством за ознакою статі та досягненню гендерної рівності в країні, а також висвітлює діяльність УГСПЛ в цьому напрямку.</p>
Початок 2017 року	<p>Щорічний звіт правозахисних організацій «Права людини в Україні 2016»</p> <p><i>Доступний за посиланням:</i> https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Prava-2016-povna-versiya.pdf</p>	<p>Розділ «Права жінок» авторства експерток Благої Алли та Уварової Олени.</p> <p>Розділ «Проблеми гендерної рівності в секторі безпеки і оборони» авторства експертки Заворотько Інни.</p>

6. Скарги стосовно порушення Принципів гендерної рівності та недискримінації

Таблиця 6.1. Огляд скарг стосовно порушення Принципів гендерної рівності та недискримінації

Рік	Кількість скарг подано	Коротка тематика скарги	Прийняті рішення по скаргі
2017	Не надходили		

II. На рівні організацій-членів УГСПЛ

(27 організацій в 14 регіонах)

1. Гендерні аспекти роботи громадських приймалень УГСПЛ

Загалом в 2017 році до мережі громадських приймалень УГСПЛ надійшло 14 370 звернень, серед них 7 060 звернень від чоловіків, 7 310 – від жінок. З питань порушення права на сімейне життя, насильство в сім'ї отримано 147 звернень, з питань дискримінації

(включаючи гендерну) – 53. До приймалень звертались жертви домашнього насильства, серед яких 7 чоловіків, 36 жінок.

Окрім надання правової допомоги, громадські приймальні (ГП) також проводили інформаційно-просвітницькі заходи. Нижче наведено деякі приклади заходів ГП, що стосується гендерної тематики.

Громадська приймальня у м. Дніпро на базі ГО «СІЧ»

11 квітня 2017 року у геріатричному пансіонаті м. Дніпро представниками ГП – юристами ГО «Правозахисна група «СІЧ» – було проведено майстер-клас для працівників закладу з питань дотримання прав людини, подолання гендерної нерівності у рамках презентації проекту партнерських організацій ГО «Дорога життя» та ГО «Форпост». Завдання проекту – сприяти в попередженні та подоланні домашнього та гендерно-орієнтованого насильства серед жінок, які відносяться до спільноти внутрішньо переміщених осіб та жінок, які живуть з інвалідністю та працюють з людьми в геріатричному пансіонаті.

10 травня 2017 року відбувся майстер-клас з питань дотримання прав людини у рамках реалізації спільного проекту «Рука допомоги», спрямований на ВПО та жінок з інвалідністю, які живуть у Дніпропетровському обласному геріатричному пансіонаті.

Протягом 2017 року приймальня [займалась справою](#) про гендерну дискримінацію в стінах Національного Банку України (НБУ): вивчення нормативних документах виявило шокуючі факти. В травні 2015 року працівники НБУ, які до цього були держслужбовцями, виведені із державної служби і зараз є просто службовцями Нацбанку. На них не поширюються ні права, ні пільги державної служби. Кадровий резерв раніше був у НБУ і відповідна постанова банку, у якій міститься норма про зарахування до кадрового резерву жінок віком до 50 років і чоловіків до 55 років, у постанові Кабміну про затвердження положення про формування даного резерву відсутня. Отже, перероблена НБУ постанова містить ганебну дискримінаційну норму як по статі так і по віку. Таким чином, НБУ на той час вийшов за допустимі межі, погіршив становище своїх працівників, вчинив тим самим дискримінацію стосовно віку, звільняючи досвідчених працівників. На жаль, випадки таких порушень непоодинокі і діють на території всій України. Складнощі виникали протягом усього розгляду справи. Коли звернулись до суду, саме суди не могли вирішити підсудність цієї справи. Були відмови, але потім встановлено, що підсудність даної справи належить до адміністративного судочинства. Зараз ця справа знаходиться в апеляційному адміністративному окружному суді.

Громадська приймальня у м. Суми

14 лютого 2017 року за участі представників Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (БВПД) у Сумській області проведено семінар «Правові аспекти гендерної рівності жінок в науці» для студентів Української академії банківської справи адже сприяння досягненню рівності статей та забезпеченню прав жінок є однією з восьми глобальних цілей розвитку тисячоліття ООН. Говорили про гендерні ролі та стереотипи, які заважають забезпеченню рівності між жінками та чоловіками; на прикладах викладацького складу академії подивилися на кількість жінок та чоловіків з різними вченими ступенями. Наприкінці заходу виміряли «правову температуру» навчального закладу. Цікаво, що результати студентів та їх викладача дещо відрізнялися; це свідчить про те, що вони по різному відчують рівень забезпеченості своїх прав. Отже, викладачі та студенти отримали чудову нагоду разом обговорити отримані результати.

30 листопада 2017 року в рамках Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» ГП у м. Суми та ГО «Самаритяни Сумщини» організовано інформаційно-просвітницький захід на

тему «Правові аспекти гендерної рівності»¹⁰. До обговорення особливостей законодавства, пануючих в суспільстві стереотипів та проблемних питань, з якими стикаються правозахисники, державні службовці та громадські активісти під час своєї роботи долучилися представники студентства, Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації, Патрульної поліції міста, Регіонального центру БВПД у Сумській області, Радник з питань ВПО Міністерства соціальної політики в Сумській області та громадські організації.

Харківська правозахисна група

Організовано ХХ Школу з прав людини 23.01.2017 у м. Харків, під час якої розглядалися гендерні питання.

Громадська приймальня у м. Запоріжжя

Проведено серію з 4 тренінгів для дівчат, які відбувають покарання у державній установі виконання покарань № 144 (8, 17 та 25 червня та 8 липня 2017 р., м. Мелітополь, Запорізька область) за такими темами як «власна справа, ліцензування, дозволи».

¹⁰ <http://sumy.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/novyny/pravovi-aspekty-henderno-rivnosti-obhovoriuvaly-u-sumakh>